

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงาน
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
The Relationship Between the Transformational Leadership of the School
Administrators and the Operation of Student Support System under the Office
of Secondary Education Service Area 23

นครินทร์ นิมมา* และ จิรวัดน์ วรณโรจน์**

นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

อาจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**

Nakarin Nimma* and Jirwat Waroonroj**

Graduate Student of Master Degree Faculty of Education, Northeastern University*

Lecturer Dr., Faculty of Education, Northeastern University**

Corresponding author E-mail: Nakarin.nimma@gmail.com

(Received: October 12, 2020; Revised: October 26, 2020; Accepted: November 17, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จำนวนทั้งสิ้น 335 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 45 คน และครูจำนวน 290 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan แล้วทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบง่าย (Sample Random Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ รองลงมาได้แก่ การสร้างแรงบันดาลใจ และการกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่วนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 2) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

The objectives of this research were to; 1) study the transformational leadership and the operation on student support system of the school administrators under the Office of Secondary Educational Service Area 23 and; 2) study the relationship between the transformational leadership of the school administrators and the operation on student support system under the Office of Secondary Educational Service Areas 23. The sample group consisted of school administrators and teachers with the total number of 335 people. The instrument was a 5-level rating scale questionnaire. The data were analyzed by descriptive statistics comprising frequency, percentage, mean, Standard Deviation and Pearson's product moment correlation.

The research results showed that: 1) The transformational leadership of the school administrators under the Office of Secondary Educational Service Area 23 was rated at a high level. When considering by aspects, it was found that all aspects were rated at a high level. The aspects with the highest average value were idealized influence, followed by inspirational motivation and intellectual stimulation respectively; while, the aspect with the lowest average was individualized consideration. The operation on student support system of school administrators under the Office of Secondary Educational Service Area 23, in overall, was rated at a high level. When considering by aspects, it was found that all aspects were at a high level. The aspects with the highest average value were knowing individual students, followed by screening students and preventing and solving problem, respectively and the aspect with lowest average values was student development and promotion. 2) The relationship between the transformational leadership and the operation of student support system of the school administrators under the Office of Secondary Education Service Area 23 was positively in a low level with statistical significance at .01.

Keywords: Transformational Leadership, Student Support System

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับได้ว่าเป็นสำคัญในการพัฒนาประเทศและเป็นปัจจัยหลักในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักต่อการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงกำหนดให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน โดยหน้าที่ของรัฐในการจัดการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มีหลักการสำคัญคือ ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาค้นหาความเป็นคนที่มีคุณธรรม มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีรับผิดชอบต่อสังคมมีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาค้นหาทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อม

เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ พื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม และยึด วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อมุ่งพัฒนา “ประเทศไทย ให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งการจัดการศึกษาถือเป็นหน้าที่โดยตรงของโรงเรียนหรือสถานศึกษา และผู้มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2553)

ในปัจจุบันภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพราะความล้มเหลวขององค์กรต่าง ๆ ที่ผ่านมามีสาเหตุมาจากการขาดผู้นำที่มีประสิทธิภาพ องค์กรที่มีการจัดการที่ดีย่อมมีบุคลากรที่มีความเป็นผู้นำที่เก่งและมีประสิทธิภาพ มีความมุ่งมั่นในการทำงานมีความสามารถในการสื่อสารทั้งภายในและระหว่างองค์กร ในขณะเดียวกันสามารถสร้างความสัมพันธ์ร่วมมือร่วมใจก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในองค์กร เพื่อนำองค์กรไปสู่ความก้าวหน้าและลดปัญหาความขัดแย้งในการประสานงานกับบุคคลรอบข้าง ดังนั้นผู้นำสมัยใหม่จะประสบความสำเร็จได้ ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อยู่ตลอดเวลา ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถทำให้ผู้ร่วมงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้อำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดการศึกษา จัดระบบความคิด และระบบบริหารให้บรรลุเป้าหมายทำให้สถานศึกษาดำรงอยู่และก้าวหน้า ความสำเร็จในผลงานมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถของผู้บริหารหรือผู้นำ ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นให้เห็นว่าหน่วยงานนั้น มีลักษณะการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่สุดที่จะต้องใช้ความรู้ความสามารถในความเป็นผู้นำในการบริหารงาน เพื่อรวมพลังและใช้ประโยชน์ของบุคลากรที่มีอยู่ให้ช่วยกันทำงาน และต้องรู้จักเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยให้บุคลากรผู้ร่วมงานเกิดความพึงพอใจ และก่อให้เกิดความร่วมมือจากผู้ร่วมงานเต็มที่ ถ้าภาวะผู้นำของผู้บริหารตรงกับความต้องการของผู้ร่วมงานจะส่งผลให้ผลผลิตของสถานศึกษาสูงขึ้น (Stogdill, 1974)

ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ในการบริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง เจตคติในการทำงานเพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญเพราะได้รับความพึงพอใจและมีอิทธิพลต่อผู้ตาม จึงจำเป็นที่ผู้บริหารและครูจะต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการกระบวนการ วิสัยทัศน์ในการทำงานจากทฤษฎีของ Bass and Avolio (1994) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่าผู้นำสามารถกระตุ้นให้เกิดความสนใจในระหว่างผู้ร่วมงานและผู้ตามให้มองเห็นงานของพวกเขาในแง่มุมต่าง ๆ ทำให้เกิดตระหนักรู้เรื่องภารกิจ (Mission) และวิสัยทัศน์ (Vision) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นที่สนใจของนักวิชาการทางการบริหาร มีการเสนอว่าควรมีการพัฒนาผู้นำให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, 2557)

ปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเมือง ประกอบกับวัยรุ่นเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเจริญเติบโตมีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ทำให้วัยรุ่นประสบปัญหามากมาย เช่น ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความรุนแรง เป็นต้น ทั้งนี้ปัญหาที่สำคัญของวัยรุ่นในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ปัญหาที่เกิด

จากการขาดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพร่างกาย และปัญหาความรุนแรง ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากปัญหาครอบครัว สภาพแวดล้อมใกล้ตัวที่ชักจูงไปในทางไม่ดีและการใช้ความรุนแรงในสังคม ผลสำรวจยังพบว่า มีเด็กที่เคยโดนตีมากกว่า 10 ครั้ง ในช่วงสิบเดือนที่ผ่านมา (6.60%) เด็กอายุ 15-18 ปี หรือมัธยมปลาย เป็นกลุ่มที่มีการโดนตีมากที่สุด (77.36%) โซเชียลมีเดียและบริการรับส่งข้อความอย่าง Facebook หรือ Line เป็นช่องทางที่เด็ก ๆ ใช้ในการติดต่อพูดคุย นัดพบ หรือเข้าถึงสื่อไม่เหมาะสมต่างๆ (71.14 - 94.36%) (สำนักข่าวอิศรา, 2556)

จากรายงานปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับการวิเคราะห์ปัญหาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ปัญหาต่างๆ นั้นมีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างมาก ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นเป็นวัย ที่มีภาวะอารมณ์แปรปรวนสูง ขาดทักษะและประสบการณ์ ในการเผชิญกับปัญหา มีพฤติกรรมแสดงออกที่ไม่เหมาะสม แต่งกายผิดระเบียบ ไม่มีวินัย กระด้างกระเดื่อง ไม่มีสัมมาคารวะ เหม่อลอย เก็บตัว พูดจาก้าวร้าว ไม่สุภาพ โตเถียง การเรียน ตกต่ำ ไม่สนใจเรียน หนีเรียนหรือมาโรงเรียนสายเป็นประจำ มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน มั่วสุมทางเพศกับเพื่อนชายหญิง เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ดังที่ จงรักษ์ เงินพุ่ม (2561) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหาร ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญ ในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของตนเอง ซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เพื่อทราบระดับภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีความสัมพันธ์กันในทิศทางใด และนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2,540 คน จำแนกตามตำแหน่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู (กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 335 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 45 คน และครู จำนวน 290 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan

แล้วทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยลักษณะของข้อความถามเป็นแบบปลาย ปิดให้เลือกตอบประกอบด้วย ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานด้านการสอน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ 2) ด้านสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านคำนึงถึงความเป็นปัจเจก บุคคล

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ โดยศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อจะส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 แบบสอบถาม จำนวน 335 ฉบับ โดยผู้วิจัยส่งและรับทางไปรษณีย์และประสานงาน กับสำนักงานเขตพื้นที่ให้ส่งและรับแบบสอบถามบางส่วนไว้ที่สำนักงานเขตแล้วผู้วิจัยไปรับด้วยตนเอง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแบ่งการวิเคราะห์ เป็น 2 ส่วนคือ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นซึ่งเป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย (Descriptive statistic) ได้แก่ แจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบตามวัตถุประสงค์ วิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษา สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3.4.3 วิเคราะห์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3.4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งการพิจารณาความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันที่คำนวณได้มาแปลผลในรูปของความสัมพันธ์

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

4.1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = .29) รองลงมาได้แก่ ด้านผู้นำที่สร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .31) และ 3) ด้านกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .30) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ 4) ด้านคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .41) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยรวม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์	4.31	.29	มาก	1
2. ด้านสร้างแรงบันดาลใจ	4.18	.31	มาก	2
3. ด้านกระตุ้นทางปัญญา	4.06	.30	มาก	3
4. ด้านคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.05	.41	มาก	4
เฉลี่ยรวม	4.15	.0.33	มาก	

4.2 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .34) รองลงมาได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = .30) และ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = .38) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .27) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยภาพรวมและรายด้าน

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.28	.34	มาก	1
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.17	.30	มาก	2
3. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.13	.38	มาก	3
4. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน	3.96	.27	มาก	5
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.07	.32	มาก	4
เฉลี่ยรวม	4.12	0.32	มาก	

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับต่ำ ($r = .320$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในแต่ละด้าน (X1, X2, X3, X4) กับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Y) พบว่า ตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การสร้างแรงบันดาลใจ (X2) กับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Y) มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับต่ำ ($r = .403$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ การกระตุ้นทางปัญญา (X3) กับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Y) มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับต่ำ ($r = .335$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X4) กับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Y) มีความสัมพันธ์กันในทิศทางลบอยู่ในระดับต่ำมาก ($r = -.003$) โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ; X (n = 335)	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; Y (n = 335)					
	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y
	r	r	r	r	r	r
X1	.134*	.222**	.180**	.396**	.698**	.315**
X2	.150**	.190**	.209**	.502**	.869**	.403**
X3	.110*	.179**	.186**	.340**	.612**	.335**
X4	-.060	-.055	-.017	-.044	-.097	-.003
X	.104	.143**	.137*	.382**	.782**	.320**

* $p < .05$, ** $p < .01$

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านผู้นำที่มีด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่วนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน

5.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ในแต่ละด้านกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ การสร้างแรงบันดาลใจกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ การกระตุ้นทางปัญญากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสัมพันธ์กันในทิศทางลบอยู่ในระดับต่ำมาก โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2 การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกล่าวถึงประเด็นที่พบในการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.2.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านผู้นำที่มีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ (Idealized Influence : II) รองลงมาได้แก่ ด้านผู้นำที่มีการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation : IM) และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual Stimulation : IS) ตามลำดับและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration : IC) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ได้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานในสังกัด เป็นผู้ปฏิบัติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการผู้นำผู้นำที่มีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตามโดยเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานและผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในการกิจและวิสัยทัศน์ของทีมและขององค์การ จึงทำให้ผู้ร่วมงานและผู้ตาม มองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มองค์การหรือสังคม และเป็นผู้ที่มีค่านิยมและอุดมการณ์ของตนที่เข้มแข็ง เป็นผู้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ แรงจูงใจ ความเชื่อมั่นซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของครูให้เอาใจใส่ต่อการทำงานมี พฤติกรรมที่ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดการยอมรับ ศรัทธา เป็นผู้มีความสามารถในการชักนำใ้มน้าวจิตใจให้คนอื่นมีความคิดเห็นคล้อยตาม เพื่อให้ผู้ตามมีความเต็มใจและกระตือรือร้นที่จะทำงานให้บรรลุผล ทั้งนี้เพราะว่าผู้ที่ผู้บริหารเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คำนิง ผุดผ่อง (2547) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับรายงานการศึกษาวิจัยของ นรเศรษฐ กาบเครือ (2547) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของพนักงานระดับหัวหน้างานขึ้นไปอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับ อรทัย รุ่งวชิรา (2547) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพบริการของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วย ตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการโดยรวมอยู่ในระดับสูง ส่วนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านลำดับและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ได้กำหนดนโยบายสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียน

ทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึงโดยมีผู้ปกครอง ชุมชนหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีแนวดำเนินงานในการปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารและครูอาจารย์ให้ส่งเสริมดูแลพัฒนานักเรียน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมวางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนมีครูอาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องสนับสนุนให้ครูอาจารย์ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้บ้าน โรงเรียน และชุมชนเชื่อมประสานและรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายช่วยกันเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียนและประสานสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ชุมชน และผู้ชำนาญการในสาขาต่าง ๆ เพื่อให้มีการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไขส่งเสริมพัฒนานักเรียนและเยาวชนในรูปแบบสหวิทยาการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) และปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเมือง ประกอบกับวัยรุ่นเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเจริญเติบโตมีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ทำให้วัยรุ่นประสบปัญหามากมาย เช่น ปัญหาเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความรุนแรง เป็นต้น ทั้งนี้ปัญหาที่สำคัญของวัยรุ่นในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหายาเสพติด ปัญหาจากการขาดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพร่างกาย ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากปัญหาครอบครัวสภาพแวดล้อมใกล้ชิดตัวที่ซุกจิกในทางไม่ดี และการใช้ความรุนแรงในสังคม จากรายงานของศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จึงตระหนักในการปฏิบัติตามนโยบาย สอดคล้องกับรายงานการศึกษาวิจัยของ ณรงค์ชัย สาโรวาลย์ (2546) ทำการวิจัยเรื่อง การติดตามผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนมหาพิชัยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับคือ การคัดกรองนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การป้องกันและแก้ไขปัญหาการส่งเสริมนักเรียน และการส่งต่อ 2) ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับกลาง 3) ด้านความพึงพอใจของนักเรียนด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีความพึงพอใจในระดับมาก ความพึงพอใจด้านครูประจำชั้นและครูที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในระดับมาก ส่วนความพึงพอใจของนักเรียนด้านนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เกษรา เพิ่มสุขรุ่งเรือง (2554) ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมในสถานศึกษาประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษามีการปฏิบัติมากกว่าสถานศึกษาประเภทโรงเรียนขยายโอกาส 3) ปัญหาที่พบมากที่สุดในแต่ละด้านและแนวทางแก้ปัญหาคือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ

5.2.2 ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินกิจการของสถานศึกษาให้พัฒนาไปตามสภาพนโยบายหน่วยงานต้นสังกัด ในเมื่อช่วงเด็กนักเรียนอายุเข้าสู่วัยรุ่นการบริหารจัดการควบคุมดูแลค่อนข้างยากปัญหาต่าง ๆ นั้นมีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น เป็นวัยที่มีภาวะอารมณ์แปรปรวนสูง ขาดทักษะและประสบการณ์ ในการเผชิญกับปัญหา มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม แต่งกายผิดระเบียบ ไม่มีวินัย ไม่มีสัมมาคารวะ เหม่อลอย เก็บตัว เชื่องซึม พุดจาก้าวร้าว ไม่สุภาพ ได้เลียง เสียดัง การเรียนตกต่ำ ไม่สนใจเรียน มาโรงเรียนสายเป็นประจำ มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน มั่วสุมทางเพศกับเพื่อนชายหญิง พกพาอาวุธ หรือใช้สารเสพติด เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้หากไม่ได้รับการป้องกันแก้ไขอย่างเหมาะสม อาจก่อให้เกิดปัญหา

ที่รุนแรงในอนาคตได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23, 2561) แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ยังจะดำเนินการช่วยเหลือเด็กนักเรียนกลุ่มนี้ต่อไปสอดคล้องกับงานวิจัยของสร้อยญา เกิดแก้ว (2553) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ ด้านการยอมรับคุณค่าแห่งปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาตามลำดับ การจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อตามลำดับ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ สมโชค โพธิ์งาม (2550) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน กับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และสอดคล้องกับ พรศิษฐ์ คำรอด (2549) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากันตบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

6.1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration : IC) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิธีการพัฒนาการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล โดยมีการเอาใจใส่ต่อครูแต่ละคนโดยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาแบบตัวต่อตัวจะพัฒนาความเป็นผู้นำและช่วยให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจดีขึ้นทั้งนี้เพราะการเอาใจใส่ของผู้บริหารต่อครูแบบตัวต่อตัวจะทำให้มีโอกาสดำเนินการอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยให้เป็นรากฐานในการตัดสินใจเกี่ยวกับหน่วยงานหรือองค์การได้ดีขึ้น

6.1.2 จากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ดังนั้นผู้บริหารควรสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ ในความดูแลของครูที่ปรึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยเหลือให้นักเรียน กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง

6.1.3 จากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างต่ำ ดังนั้น บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงควรพัฒนาปรับปรุงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในแต่ละด้านของตนเองให้สูงขึ้น อย่างต่อเนื่องโดยการเข้ารับการอบรมสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารสถานศึกษาด้วยกันอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาได้ บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงในด้านการสร้างแรงบันดาลใจและด้านการกระตุ้นทางปัญญาพร้อมทั้งศึกษาอิทธิพล ต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร

6.2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

6.2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

7. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาจาก รศ.ดร.กนกอร สมปราษฎ์ ประธานกรรมการควบคุมสอบภุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ให้ความรู้ ให้ความรู้ให้เกิดความสมบูรณ์ เป็นอย่างยิ่ง ตลอดจน ดร.จิรวัฒน์ วุฒโรจน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อชี้แนะพร้อมทั้งตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องปรับปรุงงานให้เกิดความสมบูรณ์เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.สำเร็จ ยุระชัย ดร.วิเชียร รุ้ยนง และ ดร.นิยดา เปี่ยมพิชนะ ที่ได้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในการจัดสนทนากลุ่มและให้ข้อมูลที่เป็นจริงในการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ และคุณแม่ ทุกคนในครอบครัว และแพทย์หญิงจิตสุภา นิ้มมา ที่ให้โอกาสในการศึกษา และคอยให้กำลังใจเสมอมาผู้วิจัยหวังอย่างยิ่งว่าผลงานครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

8. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

เกษรา เพิ่มสุขรุ่งเรือง. (2554). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ราชบุรี.

คำนิง ผุดผ่อง. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

จรงค์ เงินพุ่ม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ณรงค์ชัย สาไพรวัลย์. (2546). การติดตามผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนมหาดไทยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

นรรธรุส กาบเครือ. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหา กรณีศึกษา บริษัทแห่งหนึ่ง (วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พรศิษฐ์ คำรอด. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิภาพการบริหารงานตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สร้อยญา เกิดแก้ว. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์, ฉะเชิงเทรา.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546ก). *การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2557). *รายงานการศึกษาแนวโน้มการพัฒนาคุณภาพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ศตวรรษที่ 21 (ฉบับย่อ)*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, สำนักงานปลัดกระทรวง, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560) *การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)*. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2553). *ชุดเครื่องมือการเรียนรู้เรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: กลุ่มพัฒนาระบบบริหารสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. (2561). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ระยะ 5 ปี (2561-2565)*. สกลนคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2562). *กลุ่มสารสนเทศ*. สืบค้นจาก https://data.bopp-obec.info/emis/index_area.php?Area_CODE=101723
- สำนักข่าวอิศรา. (2556). *การสัมมนาผลการวิจัยเกี่ยวกับสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน*. สืบค้นจาก <https://www.isranews.org/isranews/item/23493research.html?preview=%201&fcu=nuttarparch&fcp%20=6321dd5e0546609d9ec21131820dfa09:oTOEhq8tKFQlyDMaC5FF8Ai9eDjv9S0z>
- อรทัย รุ่งวชิรา. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพบริการของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการ (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ภาษาอังกฤษ

- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving Organization Effectiveness through Transformational Leadership*. Thousand Oak: Sage.
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of Leadership: a Survey of Theory and Research*. New York: Free Press.